

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Saarinen, Taina; Vaarala, Heidi

Title: Arviointiyhteiskunta, osaaminen ja ”entäpä jos...”

Year: 2014

Version:

Please cite the original version:

Saarinen, T., & Vaarala, H. (2014). Arviointiyhteiskunta, osaaminen ja ”entäpä jos...”.
Kieli, koulutus ja yhteiskunta, 10.4.2014(Huhtikuu).
<http://www.kieliverkosto.fi/article/paakirjoitus/>

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Arviointiyhteiskunta, osaaminen ja ”entäpä jos...”

Taina Saarinen ja Heidi Vaarala

Kieli, koulutus ja yhteiskunta -lehden avoimen numeron artikkeleissa nousevat esiin erityisesti arviointi ja aikuisten osaaminen. Kieliverkoston *osaamisen* teemavuoden vuosittaisessa Kieliparlamentissa Helsingissä 27.3.2014 nousivat esille samat asiat. Teemojen yhteneväisyydet eivät liene sattumaa.

Arviointiyhteiskunnan käsitettä on käytetty parisenkymmentä vuotta kuvaamaan yhteiskunnan muutosta etukäteisestä normiohjauksesta jälkikäteiseen arvioinnilla ohjailuun. Kun siis aiemmin on ajateltu yksilöiden ja yhteisöjen toimivan jollain tavalla siksi, että lainsäädäntö ja muut yhteiskunnan kirjatut normit sitä vaativat, niin arviointiyhteiskunnassa toimintaa ohjaa arviointi ja sen ennakointi. Yksilön näkökulmasta tämä tarkoittaa sitä, että pidämme nykyään täysin luonnollisena erilaisten arviointien kohteeksi joutumista tai itsearviointien tekemistä mitä erilaisimmissa tilanteissa, kun aiemmin arviointi rajautui muodolliseen kouluympäristöön ja yksilöiden rankkaamiseen todistuksilla ja kokeilla. Luokahuonearvioinnin lisäksi arvioimme itseämme ja muita työelämässä ja harrastusten parissa, ja kun lähetämme laitteen takuuhuoltoon, saamme välittömästi sähköpostitse tai tekstiviestillä pyynnön osallistua arviointiin palvelun sujuvuudesta.

Arviointi koskettaa meitä niin kiinteästi, että se on automatisoitunut ja kehollistunut osaksi meitä itseämme. Onko samalla kuitenkin käynyt niin, että meidän on osallistuttava arviointeihin osoittaaksemme olevamme kelvollisia yhteiskunnan jäseniä? Millainen yhteiskunta seuraa arviointiyhteiskuntaa?

Osaamisenkin arviointi on yksilöllistynyt uudella tavalla. Muodollisen osaamisen muodollisesta arvioinnista on siirrytty kaikenlaisen ja kaikenlaisissa ympäristöissä hankitun osaamisen kuvailuun ja (itse-)arviointiin. Arviointibuumi herättää kysymyksen siitä, voiko osaamista nykyään edes ajatella olevan olemassa ilman arviointia. Maaliskuun Kieliparlamenttiin kokoontuneet asiantuntijat kuuntelivat ensin lyhyitä esityksiä osaamisesta ja keskustelivat sen jälkeen siitä, mitä osaaminen heidän mielestään on. Teema puettiin *entäpä jos* -kysymyksiksi ja napakoiksi 140 merkin tviiteiksi. Entäpä - jos -lauseet kertovat siitä mitä on ollut ja samalla siitä, mitä toivotaan tulevalta. Tviitteihin puolestaan tiivistettiin työryhmien ajatukset osaamisesta. Tässä muutamia poimintoja tuloksista:

Entäpä jos voisi valita, miten osoittaa omaa osaamistaan?

Se on: Arviointiyhteiskunnassa yksilö ei voi valita, miten hänen osaamistaan arvioidaan.

Entäpä jos voisi itse asettaa tavoitteensa?

Se on: Arviointiyhteiskunnassa yksilö ei voi itse asettaa tavoitteitaan.

Entäpä jos kielitaitoa arvioitaisiin autenttisenä osaamisena?

Se on: Arviointiyhteiskunnassa kielitaitoa ei nähdä todellisissa tilanteissa toimimisena.

Entäpä jos tulevaisuuden osaaminen onkin jotakin aivan muuta kuin kuvittelemme?

Se on: Arviointiyhteiskunnan loppu häämöttää.

Ja mitä työryhmät halusivat tiivistää tviitteihin?

#Kieliparlamentti: Osaaminen osoitetaan monipuolisesti ja joustavasti.

#Kieliparlamentti: Laajenna ja monipuolista ajatustasi osaamisesta.

Huhtikuun numeron ensimmäisessä artikkelissa *Sari Sulkunen* ja *Antero Malin* käsittelevät aikuisten lukutaitoa osaamisen avaintaitona. Artikkelin perustuu kansainväliseen aikuistutkimukseen (PIAAC). *Jani Ursin* jatkaa arviointiteemaa korkeakouluopiskelijoiden oppimisen kansainvälistä arviointia (AHELO) käsittelevässä artikkelissaan. Molemmat arvioinnit ovat olleet Taloudellisen yhteistyön ja kehittämisen järjestön OECD:n toteuttamia, mikä kertoo koulutuspolitiikan ja talouspolitiikan voimakkaista kytköksistä.

Niina Lilja, *Johanna Eloranta*, *Arja Piirainen-Marsh* ja *Johanna Saario* esittelevät artikkelissaan kokeilua, jossa suomen kieltä opitaan autenttisissa tilanteissa. Kyse ei ole ainoastaan opiskelijoiden kielenoppimisesta vaan myös ympäröivän yhteiskunnan kehittämisestä kielenoppimista tukeväksi ympäristöksi.

Anu Muhonen kirjoittaa artikkelissaan Tukholman yliopistossa käynnistyvästä suomen kielen opettajankoulutusohjelmasta, joka on ensimmäinen laatuaan Ruotsissa. Opettajankoulutuksen kehittäminen on saanut vauhtia sekä Ruotsin uudesta, vuonna 2009 hyväksytyistä kielilaita että Euroopan neuvoston Ruotsin vähemmistökielten tilanteeseen kohdistamasta kritiikistä.

Jarmo Jantusen artikkelissa keskiössä on kieli yhteiskuntaan osallistumisen ja osallistamisen välineenä. Hänen tarkastelussaan ovat seksuaali-identiteetin ilmaisemiseen ja salaamiseen liittyvät kielelliset keinot. Näiden näkyväksi tekemisellä voidaan osaltaan vaikuttaa yksilöiden tasavertaiseen osallistumiseen yhteiskunnan toimintaan. Kielikoulutuksellakin on tässä roolinsa.

Huhtikuun numerosta löydät myös *Heidi Vaaralan* kirjoittaman arvion uudesta, maahanmuuttajien kotoutumista ja osallisuutta edistävästä Osallisena Suomessa -julkaisusta. Tapahtumaraportissa *Kristiina Skinnari* ja *Taina Saarinen* kertovat maaliskuun lopulla Helsingissä järjestetystä tilaisuudesta, jossa Euroopan komission työryhmä *Languages in Education and Training* kävi tutustumassa suomalaisen koulutusjärjestelmään ja kielikoulutukseen.

Kirjoittajat ovat yliopistotutkijoita Kielikoulutuspolitiikan verkostossa Jyväskylän yliopistossa.